

Брюксел, 30.10.2015 г.
COM(2015) 548 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА И
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

Годишен доклад за 2014 г. относно финансовата помощ за разширяване

{SWD(2015) 201 final}

ВЪВЕДЕНИЕ

С инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) се подкрепят целите на политиката на Комисията в областта на разширяването¹. ИПП е средството, чрез което ЕС подкрепя с финансова и техническа помощ реформите в страните, обхванати от процеса на разширяване. Инструментът придружава политиката на разширяването, както е заложена от Европейския съюз, с оглед прилагането на член 49 от Договора за Европейския съюз, в който е предвидена перспектива за членство в ЕС на всички европейски държави, които зачитат основните ценности на ЕС и се ангажират да ги насърчават. С помощта на средствата по ИПП страните изграждат капацитет през целия процес на присъединяване, което постепенно води до положителни промени в региона. Бенефициери на помощта през 2014 г. бяха: Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, бившата югославска република Македония, Исландия, Косово, Черна гора, Сърбия и Турция. От влизането си в ЕС през юли 2013 г. Хърватия вече не е бенефициер по ИПП, но все още се ползва от преходния финансов инструмент.

Предприсъединителните фондове на ЕС са солидна инвестиция в бъдещето както на страните, обхванати от процеса на разширяване, така и на самия ЕС. Те помагат на бенефициерите да осъществяват политически и икономически реформи, подготвяйки ги за правата и задълженията, произтичащи от членството в ЕС. Тези реформи следва да осигуряват по-добри възможности за гражданите и да позволяват разработването на стандарти, които са еднакви с тези, от които се ползват гражданите на ЕС. Предприсъединителните фондове помагат също така и на ЕС да постига собствените си цели по отношение на устойчивото икономическо възстановяване, енергийните доставки, транспорта, околната среда и изменението на климата и т.н.

Тъй като ИПП II е въведен съвсем наскоро, изпълнението на програмите през 2014 г. все още попада в приложното поле на предшестващата програма.

---

¹ Регламент (ЕО) № 1085/2006 на Съвета за създаване на Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП).

ПРОМЕНИ В ОБЛАСТТА НА ПОЛИТИКАТА

Политиката на разширяване на ЕС допринася за взаимни ползи като мира, сигурността и благоденствието в Европа. Тя укрепва политическата и икономическата сила на ЕС и има силен преобразяващ ефект в съответните държави. За страните от Западните Балкани ясната перспектива за членство в ЕС, предоставена от държавите — членки на ЕС, е ключов стабилизиращ фактор. Тази перспектива подкрепя напредъка в изпълнението на необходимите условия, включително произтичащите от Процеса на стабилизиране и асоцииране.

Процесът на присъединяване е сложен процес и почива на строги, но справедливи условия, установени критерии и принципа на индивидуалните заслуги. Това е от основно значение за надеждността на политиката на разширяване, за предлагането на стимули на обхванатите от процеса на разширяване страни да продължават да извършват широкообхватни реформи и за осигуряването на подкрепата на гражданите на ЕС.

В процеса на разширяване Комисията държи във все по-голяма степен на спазването на подхода „основните принципи на първо място“. Този подход дава приоритет на реформите, свързани с правовата държава и основните права, икономическото управление и подобряването на конкурентоспособността на икономиката, и укрепването на демократичните институции, включително на публичната администрация.

Правова държава и основни права: Правовата държава е една от основните ценности, на които почива ЕС, и представлява възлов елемент в процеса на присъединяване. Страните, които желаят да се присъединят към Съюза, трябва още на ранен етап да установят и утвърдят правилното функциониране на основните институции, които са необходими за гарантиране на правовата държава. Това са значителни усилия, които наред с необходимата подкрепа на национално равнище изискват значителна техническа и финансова подкрепа от Европейския съюз. Правовата държава е от съществено значение за наличието на стабилна бизнес среда, като осигурява правна сигурност за икономическите оператори, подкрепа за потребителите и стимулира инвестициите, заетостта и растежа. Специално внимание се обръща на три аспекта на правовата държава, а именно: съдебната реформа, борбата с корупцията и борбата с организираната престъпност. И в трите области се отбелязва напредък в редица аспекти.

По отношение на основните права, Комисията следи отблизо положението в страните, обхванати от процеса на разширяване, по отношение на гражданските, политическите, социалните и икономическите права, както и правата на лицата, които принадлежат към малцинства. До голяма степен основните права са застъпени в законодателството. При все това трябва да се направи повече, за да се гарантира, че се спазват в пълна степен на практика.

Икономическо управление и конкурентоспособност: Комисията работи за увеличаване на подкрепата си за подобряването на икономическото управление и конкурентоспособността в страните, обхванати от процеса на разширяване. Това е от ключово значение за преодоляването на опасенията на гражданите в икономическата

ситуация, която продължава да е сложна с високата си безработица и ниските нива на инвестициите. Това е особено важно и за държавите от Западните Балкани, тъй като нито една от тях все още не е считана за функционираща пазарна икономика. Подкрепата на Комисията ще се основава на опита на държавите — членки на ЕС, придобит в процеса на европейския семестър, като се поставя по-силен акцент върху структурните реформи, които са отраслови по своето естество.

Реформа на публичната администрация: Заедно с правовата държава и икономическото управление реформата на публичната администрация е основен стълб на процеса на разширяване. Трите „стълба“ са тясно свързани, като обхващат хоризонтални въпроси, които са от съществено значение за постигането на успех в политическите и икономическите реформи, и като представляват основата за прилагането на правилата и стандартите на ЕС. Доброто функциониране на публичната администрация е необходимост за демократичното управление. Това оказва и пряко въздействие върху способността на правителствата да предоставят обществени услуги и да насърчават конкурентоспособността и растежа.

В настоящата програма за разширяване са включени държавите от Западните Балкани и Турция². 2014 година беше значима година за редица държави от Западните Балкани:

Черна гора: предприе допълнителни стъпки в преговорите за присъединяване. Бяха отворени дванадесет глави. Започна изпълнението на реформите в областта на правовата държава.

Сърбия: Започването на преговорите за присъединяване през януари беше повратна точка в отношенията на страната с ЕС, като се обръща особено внимание на необходимостта от постигането на устойчиви резултати по приоритетите на реформите, особено в областта на върховенството на закона и процеса на нормализиране на отношенията с Косово³

Албания: през юни на страната беше предоставен статут на кандидатка като признание за усилията ѝ за реформа и за постигнатия от нея напредък в изпълнението на изискваните условия.

Косово: Парафирането на Споразумението за стабилизиране и асоцииране през юли беше важен етап в отношенията между ЕС и Косово и засили акцента към постигането на резултати по основните реформи, по-специално в областта на правовата държава.

Що се отнася до бившата югославска република Македония, процесът на присъединяване към ЕС е в застой. През 2014 г. станахме свидетели на примери за връщане назад, особено по отношение на свободата на изразяване, свободата на медиите и независимостта на съдебната система.

---

² След решение на правителството на Исландия през 2013 г. преговорите за присъединяване са все още замразени.

³ Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

Босна и Херцеговина не напредна в процеса на европейската интеграция. Изборите в края на годината предложиха възможност за нов подем за справяне с неотложните социално-икономически реформи и за постигане на напредък по европейската програма на страната.

В Турция продължи изпълнението на някои ангажименти за реформи. Има обаче и основания за сериозно безпокойство по отношение на независимостта на съдебната власт и на защитата на основните свободи.

Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество са основни елементи от процеса на стабилизиране и асоцииране и от политиката на разширяване. През 2014 г. те бяха укрепени чрез засилено сътрудничество и контакти на двустранно равнище, в това число и по чувствителни въпроси като военните престъпления, завръщането на бежанците, включително чрез изпълнението на регионалната програма за жилищно настаняване в рамките на процеса от Сараево⁴ с жилищно строителство, което е в ход, както и относно организираната престъпност и полицейското сътрудничество. Бяха предприети и по-нататъшни стъпки за подобряване на свързаността и увеличаване на инвестициите в инфраструктура в региона, включително чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани.

Във всички посочени по-горе области ЕС подкрепя напредъка в страните, обхванати от процеса на разширяване, чрез предоставянето на техническа и финансова помощ. Това допринася за добрата подготовка на процеса на присъединяване, която не само помага на заинтересованите държави да изпълнят необходимите условия, но също така гарантира, че разширяването не е за сметка на ефективността на Съюза.

СТРАТЕГИЧЕСКАТА РАМКА ЗА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНАТА ПОМОЩ

ЕС активно помага на страните кандидатки и потенциални кандидатки със специални финансови програми. Тази помощ допринася за изграждането на стабилни, благоденстващи и функциониращи демократични общества и стабилно ги ориентира към интеграция в ЕС.

Инструментът за предприсъединителна помощ (ИПП)

Финансовата помощ на ЕС се разпределя главно чрез Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП). ИПП стартира през 2007 г., като замени серия от програми и инструменти на ЕС, в това число ФАР⁵, ИСПА⁶, САПАРД⁷ и КАРДС⁸. ИПП

---

⁴ Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина и Черна гора.

⁵ ФАР: „Програма за помощ за реструктуриране на икономиките на Полша и Унгария“

⁶ ИСПА: „Инструмент за структурни политики за предприсъединяване“

⁷ САПАРД: „Специална присъединителна програма за земеделие и развитие на селските райони“

⁸ КАРДС: „Помощ от Общността за възстановяване, развитие и стабилизиране“

се превърна в единствения инструмент, посветен изцяло на помощ за страните в процес на предприсъединяване, като опрости процеса на подпомагане.

ИПП съдържа пет различни компонента:

1. Подпомагане на прехода и институционално изграждане;
2. Трансгранично сътрудничество (с държавите — членки на ЕС, и с други страни, отговарящи на условията на ИПП);
3. Регионално развитие (транспорт, околна среда, регионално развитие и икономическо развитие);
4. Развитие на човешките ресурси (укрепване на човешкия капитал и борба срещу дискриминацията);
5. Развитие на селските райони.

Компоненти I и II бяха в ресора на Генерална дирекция „Разширяване“ (ГД ELARG), понастоящем Генерална дирекция „Политика за съседство и преговори за разширяване“ (ГД NEAR), и бяха отворени за всички страни бенефициери. Другите компоненти, предназначени за подготовката на бенефициерите за прилагане на структурните фондове след присъединяването си към ЕС, бяха достъпни единствено за страните кандидатки и се управляват съответно под отговорността на Генерална дирекция „Регионална политика“ (ГД REGIO), Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ (ГД EMPL) и Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“ (ГД AGRI).

Бенефициерите по ИПП бяха разделени на две категории. Страните кандидатки за членство в ЕС по това време — Хърватия, Турция и бившата югославска република Македония — отговаряха на условията за всичките пет компонента. Потенциалните кандидатки — Албания (която получи статут на страна кандидатка през 2014 г.), Босна и Херцеговина, Черна гора (която получи статут на страна кандидатка през 2010 г.), Сърбия (която получи статут на страна кандидатка през 2012 г.) и Косово — отговаряха на условията само за първите два компонента⁹.

ИПП беше използван както на национално, така и на регионално равнище, чрез национални програми, програми с няколко бенефициери и трансгранично сътрудничество.

От 2011 г. до 2013 г. ИПП предоставяше подкрепа и на Исландия, като се насочваше предимно към въпроси на изграждането на институционален капацитет. След решението на исландското правителство през май 2013 г. за спиране на преговорите за присъединяване Комисията реши да прекрати подкрепата си за Исландия.

Цели и приоритети на политиката

---

⁹ Страните кандидатки биха могли да осъществяват програми по компоненти III до V едва след получаването на акредитация от Комисията да управляват помощта сами. Сърбия и Албания все още не са получили акредитация. Черна гора получи акредитация за компоненти III и IV през 2014 г.

Зачитането на правовата държава се очерта като водещ приоритет в началото на периода на изпълнение на ИПП. В повечето страни, обхванати от процеса на разширяване, Комисията прецени като съществени цели борбата с организираната престъпност, корупцията и недобре функциониращите правосъдни системи. Реформата на публичната администрация също постоянно изискваше ресурси във всички процеси на разширяване на ЕС. Неотдавна икономическото управление се очерта като област, в която са нужни подобрения, не на последно място поради икономическата и финансовата криза в самия ЕС, последиците от която имаха силно отражение в Западните Балкани.

С цел концентриране на помощта към областите, в които тя е от критично значение за процеса на интеграция в ЕС, през 2014 г. бяха положени специални усилия за свързването на политическите приоритети с програмите за помощ и финансирането.

Документи за програмиране

Помощта по ИПП се основаваше на общите политически насоки, определени от Комисията в пакета от мерки, свързани с разширяването. Планирането и програмирането се основаваха на „документи за многогодишно индикативно планиране“, които обхващаха период от три години и се актуализираха ежегодно.

Годишните или многогодишните програми бяха приемани от Комисията впоследствие и прилагани по три начина:

- пряко от Комисията, основно посредством делегацията на ЕС на място;
- от държавите бенефициери, прилагащи така наречената „децентрализирана система на управление“;
- от държавите—членки на ЕС, т.е. т.нар. „споделено управление“.

Децентрализиране на финансовото управление

Децентрализираното управление, което сега се нарича „непряко управление“, бе предпочитаният метод за изпълнение в рамките на ИПП. Това означава, че органите на държавите бенефициери бяха отговорни за управлението на средствата по ИПП. Държавите бенефициери бяха възлагащите органи, като отговаряха и за управлението на тръжните процедури, и за плащането на изпълнителите. Това бе начин държавите кандидатки и потенциални кандидатки да се подготвят да боравят в бъдеще със структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС. Преди прехвърлянето на управленски отговорности на държавите бенефициери Комисията изготвяше задълбочена оценка на капацитета на държавите чрез поредица от системни одити. Хърватия, бившата югославска република Македония и Турция бяха сред държавите, които управляваха средства чрез децентрализираната система за изпълнение.

ИПП II

През 2014 г. беше стартиран ИПП II. Той обхваща периода 2014—2020 г. и отразява подновения ангажимент за разширяване. ИПП II поставя акцент върху демокрацията и правовата държава, а така също и върху конкурентоспособността и растежа. ИПП II въвежда също така секторен подход, стимули за постигането на резултати, бюджетна подкрепа и приоритизиране на действията. Координираните инвестиции по основните инфраструктурни коридори и сътрудничеството с международните финансови

институции (МФИ) също са важни части от ИПП II. Помощта по ИПП II е в ресора на ГД NEAR относно всички сектори, с изключение на селското стопанство и развитието на селските райони в страните кандидатки, за които отговаря ГД AGRI.

През 2014 г. за всички държави бяха приети индикативни стратегически документи. Те обхващат целия период 2014—2020 г., като обаче се предвижда междинен преглед. Процесът на програмиране е вече до по-голяма степен секторен и се основава на документи за секторно планиране.

Други форми на подкрепа от ЕС

ИПП обедини много от инструментите за предприєдинителна помощ, но държавите, обхванати от процеса на разширяване, продължиха да ползват и други форми на подкрепа от ЕС. Особено внимание заслужават инструментите със световен обхват, като например Европейският инструмент за демокрация и права на човека, Инструментът за стабилност и мисиите и операциите в рамките на общата външна политика на сигурност. Освен това ЕС разшири обхвата на някои вътрешни инструменти, за да включи областта на разширяването: страните, обхванати от процеса на разширяване, имаха достъп до научноизследователски програми и определени образователни програми като „Еразмус Мундус“.

ЕС предостави помощ за участващите в процеса на разширяване държави също и чрез двустранна помощ от държави — членки на ЕС, и чрез инвестиционни заеми, предоставени от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ). Делегациите на ЕС положиха усилия с цел да гарантират съгласуваност между подкрепата по ИПП и другите източници на подкрепа от ЕС.

ФИНАНСИРАНИ ДЕЙНОСТИ, РЕЗУЛТАТИ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

АЛБАНИЯ

Предоставянето на статут на страна кандидатка на Албания от Европейския съвет през юни 2014 г. е признание за основните реформи, предприети от страната за подобряване на управлението, укрепване на правовата държава и разширяване на защитата на правата на човека. Помощта по ИПП допринесе в значителна степен за този междинен етап към интеграцията в ЕС посредством редица успешни проекти, за да се предоставят препоръки по ключови реформи (напр. съдебната система) и за да се улесни тяхното прилагане, както и посредством проекти за изграждане на капацитет за укрепване на публичната администрация и предоставянето на услуги.

2014 беше година на преход за помощта от ЕС. Комисията предприе интензивен диалог с правителството, за да представи новата стратегическа рамка на ИПП II и насочеността към секторната подкрепа, като имаше за цел да улесни прилагането на националните стратегии и като същевременно запази сериозен акцент върху приоритетите на страната за присъединяване към ЕС. Вследствие на това беше разработен нов стратегически документ за страната относно ИПП II за периода 2014—2020 г. и програмата относно ИПП за 2014 г. включва първата операция за секторна бюджетна подкрепа, която има за цел да подпомогне албанската стратегия за реформа на управлението на публичните финанси.

Финансовата помощ от ЕС продължава да играе стратегическа роля в процеса на развитие на страната, като разгръща портфейл от проекти в размер на приблизително 216 млн. EUR и обхваща редица сектори (напр. транспорт, селско стопанство, МСП, професионално образование), които са пряко свързани с конкурентоспособността и икономическия растеж. Сътрудничеството с МФИ продължава да е ползотворно, като операциите по ИПП са в състояние да привлекат съществени суми под формата на заеми, особено за развитието на инфраструктурата. Вследствие на това ЕС продължава да бъде безспорно най-големият донор в Албания.

Пример за успешни действия - консолидиране на капацитета за правоприлагане в Албания - мисия за съдействие РАМЕСА IV

Мисията изпрати екип от петнадесет висши международни и национални полицейски служители и прокурори, които работят с албанската национална полиция за подобряване на нейния организационен, административен и технически капацитет и на капацитета ѝ за управление на ресурси, а така също и за повишаване на координацията с главната прокуратура и други правоприлагащи агенции.

По отношение на наказателното преследване, мисията посочи ключовите области, които предизвикват загриженост, и допринесе в сериозна степен за пренасочване на вниманието от обикновените към знаковите дела, в това число проактивни разследвания на корупция по високите етажи. Благодарение на дейности за обучение и наставничество по управление на движението по пътищата, понастоящем албанската национална полиция прилага законите за движение строго и последователно. От оперативна гледна точка, мисията участва пряко в подготвителните работи, довели до успешни операции в областта на борбата с наркотиците, като например интервенцията през юни 2014 г. за разбиване на центъра за производство на марихуана в село Lazarat,

близо до границата с Гърция. Операцията даде ясен сигнал на трафикантите на наркотици, че е дошъл краят на периода на безнаказаност и пасивност в борбата с производството на наркотици.

Екипът работи и по преработката на процедурите за обработка на контейнери в пристанището на Durrës, което е пресечна точка за контрабандните дейности и където са необходими повече проверки. РАМЕСА участва също в подготовката на споразумението за оперативно и стратегическо сътрудничество с Европол (ратифицирано през май 2014 г.), както и във формулирането на новия закон за албанската национална полиция.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

През 2014 г. програмирането и изпълнението на помощта по ИПП в Босна и Херцеговина продължиха в изпълнена с предизвикателства политическа обстановка и бяха силно повлияни от катастрофалните наводнения, засегнали страната през май 2014 г.

След прекъсване през 2013 г. подготовката за ИПП II беше подновена и доведе до приемането през декември 2014 г. на индикативен стратегически документ по ИПП II за Босна и Херцеговина. Същевременно обаче документът обхваща само периода 2014—2017 г. и при липсата на всеобхватен механизъм на ЕС за координация средства ще се разпределят само в четири области, за които съществуват договорени стратегии и достатъчно координиращи структури.

Повсеместните граждански протести в началото на 2014 г. показаха колко нестабилна е социално-икономическата ситуация. Комисията стартира три инициативи за преориентиране на усилията към реформи и въпроси, които пряко засягат гражданите, като сред тях е съвместната работна група ЕС—Босна и Херцеговина за ускоряване на изпълнението на проекти, финансирани от ЕС. Групата е постигнала ограничен напредък въпреки участието на равнище министър-председатели.

След наводненията през май 2014 г. от първостепенно значение бе да се помогне на Босна и Херцеговина бързо и ефективно да се справи с последиците от наводненията. ЕС незабавно преразпредели 42 млн. EUR от средствата по ИПП, за да подпомогне възстановяването и реконструкцията. До края на годината бяха заделени допълнителни 41 млн. EUR.

Пример за успешни действия - възстановяване от наводненията

Изпълнението на програмата за възстановяване от наводненията (43,52 млн. EUR, от които 42,24 млн. EUR са предоставени от ЕС), която стартира през юли 2014 г., доведе до редица осезаеми резултати за постепенното възстановяване на нормалните условия на живот в местните общности и гарантира осигуряването на помощ за най-уязвимите части от населението, засегнати от наводненията през май. Програмата, изпълнявана от Програмата на ООН за развитие (ПРООН) в сътрудничество с Фонда на ООН за децата (УНИЦЕФ) и Международната организация по миграция (МОМ), бе насочена към възстановяването на обществените услуги и инфраструктурата, към осигуряването на жилища за най-уязвимите хора и към социалното и икономическо възстановяване на местните общности.

През първите шест месеца от изпълнението бяха постигнати следните резултати: ремонтирани са 671 жилища, 337 са в процес на ремонт; ремонтирани са 66 обществени сгради, други 31 са в процес на ремонт, а 19 са на различен етап на възлагане на обществена поръчка или проектиране; завършени са 32 проекта за общинска инфраструктура, а 26 са в ход; завършени са проучванията на нови общини и предстои подбор на нови инфраструктурни проекти, за да се продължи с изпълнението на програмата. Що се отнася до компонента за икономическо възстановяване, получени са 48 банкови гаранции и са направени придружаващи ги плащания в размер на общо 1,27 милиона EUR.

ХЪРВАТИЯ

През 2014 г. Хърватия продължи активно да изпълнява мерките за по-нататъшно укрепване на своя капацитет, за да изпълни задълженията, произтичащи от членството в ЕС. От 1 юли 2013 г. Хърватия е държава — членка на ЕС.

Що се отнася до компоненти I и II от ИПП, създадената през 2013 г. подходяща институционална структура за децентрализирано управление на средствата по ИПП беше консолидирана през 2014 г. чрез по-нататъшното разработване на вътрешните процедурни правилници и чрез функциониращи споразумения за изпълнение и оперативни споразумения между националния распоредител с бюджетни кредити и ръководителя на оперативната структура, както и между органите и отговорните лица в рамките на оперативната структура. За всеки орган в системата бяха разработени процедурни ръководства с ясно описание на всички процеси и процедури и с разработени одитни пътеки. Системите за управление и контрол на ИПП продължиха да бъдат напълно функционални.

Пример за успешни действия - реорганизация и рационализиране на съдилищата

Една от най-важните мерки за реформа, която в момента е в процес на изпълнение, е свързана с реорганизацията и рационализирането на съдебната мрежа. Като част от този процес и като основание за реорганизацията и рационализирането, през октомври 2014 г. хърватският парламент прие новия закон за районите и седалищата на съдилищата, който ще започне да се прилага от 1 април 2015 г. за общинските и окръжните съдилища, а от 1 юли 2015 г. — за съдилищата за простъпки. Съгласно закона, територията на Хърватия се разделя на 15 съдебни района и съществуват 15 районни съдилища, 24 общински съдилища и 22 съдилища за простъпки, което е с 43 общински съдилища и с 39 съдилища за простъпки по-малко. Тази нова организация дава възможност за специализация, по-голяма мобилност и по-балансирано натоварване на съдиите, както и за хармонизиране на съдебната практика.

Освен това по този начин броят на ръководния състав е намален, което ще позволи икономии на разходи и по-добро функциониране на съдебната система (т.е. по-равномерно натоварване, съкращаване на продължителността на съдебното производство, намаляване на натрупаните дела и т.н.). Същевременно обаче гражданите ще продължат да имат същия достъп до общинските съдилища и съдилищата за простъпки, както и преди новия закон. Съществуващите общински съдилища и съдилища за простъпки, които ще преустановят дейността си, както и съществуващите служби на общинските съдилища и съдилищата за простъпки ще заработят изцяло като служби на новите общински съдилища и съдилища за простъпки.

БИВШАТА ЮГОСЛАВСКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПРЕЗ 2015 Г.

Помощта по ИПП продължи да играе важна роля в постигането на общите цели, определени от ГД „Разширяване“ в годишния ѝ план за управление по отношение на бившата югославска република Македония.

Що се отнася до ИПП II, индикативният стратегически документ за страната беше приет на 19 август 2014 г. Програмата за ИПП II за 2014 г. бе приета на 17 декември 2014 г. Програмата се състои от една годишна програма за действие и една многогодишна програма за действие.

Годишната програма включва три сектора: демокрация и управление; правова държава и основни права; конкурентоспособност и иновации, с общ размер на 52,7 млн. EUR. Многогодишната програма обхваща първите три години от изпълнението на секторните оперативни програми в областта на околната среда и действията в областта на климата и транспорта и е в общ размер на 81 млн. EUR.

Програмата за развитие на селските райони в рамките на ИПП II за периода 2014—2020 г. също беше одобрена през декември 2014 г. Бюджетът за 7 години е в размер на 60 млн. EUR със скромни средства, разпределени за първите четири години, и нарастващи суми към края на периода.

Що се отнася до изпълнението на финансовата помощ по линия на ИПП I, отменените бюджетни кредити и бъдещите рискове от загуба на средства от програмите по децентрализираната система за изпълнение (ДСИ) продължават да пораждат безпокойство. Ситуацията със сключването на договори се е влошила в сравнение с 2013 г. През 2014 г. по всички компоненти на ИПП бяха загубени 41,6 млн. EUR. Оперативните структури в страната са изправени пред множество структурни проблеми, които имат отрицателно въздействие върху техните резултати и в крайна сметка върху навременното усвояване на средствата по ИПП. През 2014 г. не бяха сключени договори по останалите национални програми за 2011 г., 2012 г. и 2013 г.

Пример за успешни действия - Укрепване на митническата администрация

Проектът „Укрепване на капацитета на митническата администрация“ се състои от три договора (общо участие на ЕС в размер на 2 428 301,25 EUR). Проектът включва разработване на софтуер, подкрепа за институцията бенефициер при управлението на проекта за разработка на софтуер и при установяването на необходимите процедури и организационна структура в областта на интегрираната тарифна среда, както и доставка на необходимото хардуерно оборудване за подпомагане на използването на софтуерното приложение. Проектът на софтуера трябваше да бъдат коригиран и разработен като единствено по рода си решение. Разработената система ще служи като инструмент в процеса на митническото оформяне както за митническите администрации, така и за икономическите оператори.

КОСОВО

През 2014 г. Комисията представи ИПП II и неговия процес на програмиране на правителството на Косово и работеше в тясно сътрудничество с всички заинтересовани страни, за да гарантира, че новият подход е ясен. Бяха организирани няколко срещи за представяне и обсъждане на новата рамка за ИПП II, както и на новия финансов регламент. Годишната програма за 2014 г. бе подготвена и одобрена от Комитета за ИПП през ноември 2014 г. и приета през декември 2014 г. с разпределен бюджет от 66,05 млн. EUR.

През 2014 г. изпълнението на програмите по ИПП I продължи гладко, включително въвеждането на програмата за ИПП за 2013 г. в подкрепа на споразумението от 19 април 2013 г. за диалог между Прищина и Белград. В края на 2014 г. беше завършена Съдебната палата — основен инфраструктурен проект в подкрепа на укрепването на правовата държава в Косово.

Що се отнася до програмите за трансгранично сътрудничество (ТГС), през 2014 г. се появили редица трудности, което доведе до неключването на договори за разпределените средства за 2011 г., предназначени за финансиране на проекти по линия на програмата за трансгранично сътрудничество Албания—Косово, а така също и за разпределените средства за 2010 г., предназначени за финансиране на проекти по програмата между бившата югославска република Македония и Косово. Бяха въведени мерки за предотвратяване и намаляване на рисковете, свързани с управлението на програмите за трансгранично сътрудничество. Същевременно обаче другите разпределени средства за двете програми бяха успешно договорени и спечелилите проекти ще стартират през 2015 г. Бяха приети програмите за трансгранично сътрудничество между Косово и бившата югославска република Македония, Албания и Черна гора за периода 2014—2020 г., както и съответните средства за 2014 г.

Пример за успешни действия

ИПП 2011 г.: Фаза II на Програмата ЕС-Стабилизиране на общностите (EU-CSP II)- (3,0 млн. EUR)

Проектът е в своя окончателен етап на изпълнение и конкретната цел на това действие бе да се засили социално-икономическата устойчивост и интегрирането на етнически малцинствени общности чрез подкрепа за генерирането на устойчиви доходи и за създаването на заетост в общия контекст на икономиката и обществото на Косово. Досега по проекта е била оказана подкрепа на 284 местни проекта, като 220 от тях са се отнасяли до отделни предприятия, а 64 са били проекти за развитие на общностите, което е довело до създаването/осигуряването на почти 800 работни места в областите, населени от местни общности.

ЧЕРНА ГОРА

През 2014 г. Черна гора отбеляза допълнителен напредък в преговорите за присъединяване. През годината бяха отворени десет допълнителни глави, с което общият брой на отворените глави достигна шестнадесет, от които две са временно затворени. Програмирането и изпълнението на финансовата помощ от ЕС за Черна гора през 2014 г. се осъществяваха в контекста на текущите преговори за присъединяване и преход към рамката за ИПП II за финансовия период 2014—2020 г.

Що се отнася до програмирането на ИПП, усилията през 2014 г. бяха насочени към финализирането на индикативния стратегически документ за Черна гора за периода 2014—2020 г. и към подготовката на годишната програма за действие за 2014 г. Освен това бяха предприети стъпки за прилагане на секторния подход чрез подготовката на документите за планиране за всички сектори на ИПП, както и чрез стартирането на подготовката за бъдещите интервенции за секторна бюджетна подкрепа.

Изпълнението на финансовата помощ по линия на ИПП I продължи и през 2014 г. По програмите за компонент I на ИПП за периода 2007—2011 г. бе сключен пълният набор от договори, а ИПП за периода 2012—2013 г. е в напреднал стадий. По компонент II на ИПП също е налице висока степен на изпълнение. В края на 2014 г. имаше 212 действащи договора по ИПП на стойност 86,5 млн. EUR.

През 2014 г. за Черна гора беше разпределена индикативна сума в размер на 39,6 млн. EUR. Средствата, разпределени за програмата за действие за 2014 г., възлизат на 35,7 млн. EUR, а останалата част бе разпределена за Механизма за гражданско общество и за Регионалната програма за жилищно настаняване.

През 2014 г. Черна гора постигна добър напредък по отношение на подготовката за децентрализирано управление. Предоставянето на управленски правомощия за компоненти III и IV от ИПП бе приключено съответно през април и юли 2014 г.

Примери за успешни действия

MARUBI (по ИПП 2008—2009): модел на сътрудничество за насърчаване на туризма (423 504 EUR)

Целта на проекта MARUBI бе да допринесе за икономическото развитие в трансграничния район Shkodra-Ulcinj чрез доразвиване на потенциала му за туризъм и чрез засилено внимание към общото културно наследство и природната красота на района. В рамките на проекта бяха предприети стъпки за събирането и класифицирането на известни снимки на семейство Marubi и за набелязването на конкретен маршрут, който свързва и отдава дължимото на богатото художествено и историческо наследство на региона, с което да се спомогне за привличането и създаването на развлечения за туристи и посетители. Резултатите на проекта включват маршрута Marubi, и постоянната пътуваща изложба на колекцията Marubi. Освен това той спомогна за подобряването на уменията на местните икономически и туристически оператори, за разработването на инструменти за насърчаване на туризма, а наследството на Marubi намери място в местните и европейските мрежи.

Проектът включва/съдържа всички аспекти за добра практика в областта на трансграничното сътрудничество, включително партньорство, въздействие, работа в мрежа, видимост и устойчивост. Счита се за особено новаторски и ефективен с отлични перспективи за разпространение и с добри перспективи за устойчивост. Като цяло

проектът е признат от трансграничните заинтересовани страни като изключително важен за икономическите перспективи и културния живот на местните общности. Нещо повече, налице са признаци, че местните туристически организации и другите заинтересовани страни ще допринесат за устойчивостта на резултатите.

СЪРБИЯ

След като получи статут на страна кандидатка през 2013 г., преговорите за присъединяване към ЕС стартираха на междуправителствената конференция през януари 2014 г. През август Комисията прие индикативен стратегически документ за страната за периода 2014—2020 г. Това беше резултат от важен процес на консултации за определяне на ключовите сектори на финансовата помощ от ЕС за финансовата перспектива. Успоредно с това беше изготвена програмата за ИПП за 2014 г., която беше приета през декември. Сръбските органи продължиха да напредват в прехода към секторен подход чрез подобряване на секторната координация чрез секторни работни групи и чрез подобряване на секторните стратегически рамки. С цел подобряване на подбора и подготовката на инфраструктурните инвестиции сръбските органи приеха методика за разработване на единен портфейл от бъдещи проекти.

През май 2014 г. Сърбия беше сериозно засегната от наводнения. Значителни по размер средства бяха отпуснати за възстановяване и реконструкция от преразпределяне на средства от предходни програми и на част от средствата, отпуснати през 2014 г. на Сърбия по ИПП.

Що се отнася до управлението на средствата от ЕС, през март 2014 г. на Сърбия бяха предоставени управленски правомощия, а през юни беше подписано споразумението за финансиране относно изпълнението чрез децентрализирано управление на тази част от средствата по ИПП за 2013 г. Същевременно обаче промените в правителството през юли предизвикаха забавяне в изпълнението.

Пример за успешни действия— Реакция на ЕС след наводненията в Сърбия

През май 2014 г. Сърбия пострада от опустошителни наводнения, които отнеха живота на най-малко 50 души и предизвикаха щети в размер на близо 1,7 млрд. EUR. Европейският съюз прояви безпрецедентна солидарност и предостави незабавна помощ чрез механизма на ЕС за гражданска защита. Общо 16 държави — членки на ЕС, предложиха помощ, като например моторни лодки, хеликоптери, хуманитарни комплекти, помпи, и изпратиха в Сърбия над 300 хуманитарни работници. В Сърбия беше изпратен екип на ЕС за гражданска защита, за да помогне за координацията на усилията за оказване на помощ и за спасителните операции. Съюзът отпусна също хуманитарна помощ в размер на 1 млн. EUR, за да помогне на най-уязвимите части от населението в Сърбия. Наред с другото, средствата бяха използвани за доставка на продоволствена помощ, за предоставяне на чиста вода, здравни и санитарни съоръжения. Докато екипите на ЕС за гражданска защита действаша на място, Европейската комисия преразпредели в рекордни срокове 30 млн. EUR от средствата по ИПП към програмата на ЕС за помощ след наводненията. Програмата беше стартирана през юли 2014 г. с цел да се подпомогне възстановяването на училища, детски градини, частни къщи, както и възстановяването на обществени сгради и пътища в 24-те най-засегнати общини. Чрез програмата ЕС предоставя и икономически безвъзмездни средства за малките и средните предприятия, както и семена и селскостопански животни на земеделските производители, които са засегнати от наводненията.

До края на годината бяха построени 93 нови жилища, 685 повредени домове поправка, 200 малки и средни предприятия, подкрепени с цел възстановяване на дейности, осигуряващи доходи 13 реконструирани училища за повече от 11,000 деца и учаци 9,600 фермерски семейства получиха семена от пшеница, торове, разсад за плодни растения и фуражи, а 11,5 км пътища бяха възстановени и се използват от повече от 500 000 граждани.

През декември беше отпуснат допълнителен пакет от 72 млн. EUR в подкрепа на средносрочните усилия за реконструкция и възстановяване и за дългосрочното изграждане на капацитет, предотвратяване и защита от наводнения, както и за управление на реките.

ТУРЦИЯ

На основата на новия стратегически и ориентиран към резултати финансов инструмент за предприсъединителна помощ, през август 2014 г. беше приет индикативният стратегически документ за Турция за периода 2014—2020 г. Той е рамката за предоставяне на финансова помощ от ЕС на страната в съответствие с политическите приоритети, определени от политиката на разширяване.

Бяха приети и първата годишна програма за действие за 2014 г. и четири секторни многогодишни програми. С цел да съсредоточи финансовата помощ по ИПП II върху ограничен брой ключови приоритети, предложената годишна програма за действие за 2014 г. е насочена главно върху укрепването на демокрацията и управлението, правовата държава и основните права. Годишните секторни програми се стремят да допринесат за социално-икономическото развитие на Турция чрез подкрепа за инвестициите в областта на околната среда и изменението на климата, транспорта, конкурентоспособността, заетостта и социалното приобщаване. Програмата за развитие на селските райони в рамките на ИПП II за периода 2014—2020 г. също беше одобрена през декември 2014 г. Бюджетът за 7-те години е 801 млн. EUR.

Продължи изпълнението на текущите програми, което допринесе за процеса на реформи и за насърчаването на основните права чрез дейности като подкрепа за подобряване на системата на наказателното правосъдие в Турция или за разработване на подходящи условия за обучение на деца със специални нужди. ИПП осигури подкрепа и за социално-икономическото развитие на Турция и спомогна и за преодоляването на регионалните различия, като обърна особено внимание на помощта за югоизточната част на Турция. По същия начин ИПП имаше важна роля за усилията за съответствие с достиженията на правото на ЕС, като осигури финансиране в широк кръг от области, като енергетиката, дружественото право, политиката за предприятията и промишлената политика, селското стопанство и развитието на селските райони, статистиката, науката и изследователската дейност.

ИПП играе също все по-голяма роля в подпомагането на Турция за справяне с последиците на нейна територия от кризата в съседна Сирия и в Ирак. Турция посрещна повече от 1,6 милиона сирийци и ЕС, като отчита забележителните усилия на Турция, разглежда всички възможни пътища за допълнително съдействие. В този контекст в края на 2014 г. в сътрудничество с националните органи и агенциите на ООН беше програмирана нова допълнителна мярка по ИПП (40 млн. EUR) в подкрепа на усилията на органите да посрещнат все по-големия приток на бежанци, което оказва сериозно въздействие върху системата на Турция за управление на миграцията и предоставяне на убежище, върху общинската инфраструктура и услуги.

Пример за успешни действия — Енергийна междусистемна свързаност

През декември 2014 г. успешно беше приключен проект в подкрепа на „Подобряване на структурата и капацитета на турското електроразпределително дружество (TEIAS)“ (с принос от ЕС в размер на 1,8 млн. EUR). Проектът имаше за цел да помогне на Турция в усилията ѝ да постигне пълна интеграция с електропреносната мрежа на ЕС и да осигури безопасност на труда и обучения за управленските кадри, оперативния персонал и персонала по поддръжката. Той допринесе за положителни промени, позволяващи на пазарните участници от двете страни да имат възможност за постоянен

и непрекъснат обмен на енергия. Проектът е уникален поради това, че допринесе за практическата интеграция на Турция посредством междусистемната свързаност с Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E). Една от основните цели на операторите на преносни системи днес както на турския пазар на електроенергия, така и на европейския е да гарантират, че инфраструктурата остава в непрекъсната експлоатация.

НЯКОЛКО ДЪРЖАВИ

Осъществяването на регионално сътрудничество продължи в рамките на регионални форуми като Енергийната общност, Централноевропейската зона за свободна търговия (CEFTA), Обсерваторията за транспорта в Югоизточна Европа (SEETO) и Регионалното училище по публична администрация (ReSPA). Освен това ролята на Съвета за регионално сътрудничество (CPC) като орган за насърчаване на регионалната интеграция беше засилена още повече през 2014 г. CPC продължи с изпълнението на своята стратегия за периода 2014—2016 г., в чиято основа е заложена „Програмата 2020 за Югоизточна Европа“ (SEE 2020).

Берлинският процес, чието начало бе поставено на срещата на върха в Берлин на 28 август 2014 г., и конференцията WB-6 в Белград на 23 октомври 2014 г., която доведе до приемането на съвместна декларация, отразяват политическия ангажимент на страните от Западните Балкани и най-близките им съседи за постигане на напредък по Програмата за свързаност и за демонстрирането на по-видими резултати през следващите години.

В съответствие с приоритетите на стратегията за разширяване финансовата помощ, обхващаща няколко държави, подкрепяше през 2014 г. напредъка в областта на правовата държава, реформата на публичната администрация и икономическото управление.

В подкрепа на икономическото възстановяване в Западните Балкани бяха одобрени нови проекти в областта на инфраструктурата в рамките на инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ), както и проекти в областта на конкурентоспособността основно чрез Инструмента за развитие на предприятията и иновациите за Западните Балкани (EDIF) и в областта на развитието/обучението на човешките ресурси.

Примери за успешни действия

Инвестиционна рамка за Западните Балкани

Финансово участие на ЕС: 250 млн. EUR

Начална дата: 2009 г. — до момента

Резултати: Подготовка на рентабилни инвестиционни проекти; Техническа помощ, проучвания за осъществимост, оценки на въздействието върху околната среда

ИРЗБ подкрепя социално-икономическото развитие и присъединяването към ЕС в Западните Балкани чрез предоставяне на финансиране и техническа помощ за стратегически инвестиции. Чрез нея се обединяват ресурси от Инструмента за предприемаческа помощ (ИПП) с тези от международните финансови институции (МФИ), двустранните донори и правителствата на страните от Западните Балкани. От своето начало насам по рамката е разработен портфейл от приоритетни инвестиции в размер на приблизително 13 млрд. EUR.

Механизъм за подкрепа на гражданското общество

Финансово участие на ЕС: 11,2 милиона EUR;

Начална дата: декември 2012 г. — декември 2014 г.

Резултати: Общо 172 организации на гражданското общество от Западните Балкани и Турция и от Европа участват в 18 мрежи, подпомагани финансово от ИПП. Текущите безвъзмездни средства допринесоха за няколко резултата, като някои от примерите за това са, както следва:

ФИНАНСОВИ ДАННИ

ИШ I

	Разпределени средства	Извършени плащания
Албания	537 017 522	288 139 323
Босна и Херцеговина	571 773 967	370 377 054
Хърватия	818 568 685	460 314 577
Косово	685 782 927	486 699,110
бившата югославска република Македония	542 844 358	273 049 040
Черна гора	211 489 565	143 423 580
Сърбия	1 367 009 190	906 220 245
Турция	4 427 864 616	2 578 261 545
Исландия	34 837 163	5 744 810
Регионални програми	1 357 355 546	1 051 332 151
Общо	10 554 543 540	6 563 561 434
Разбивка по ГД		
ГД NEAR	6 501 845 269	4 406 417 400
ГД REGIO	2 532 823 587	1 358 299 165
ГД EMPL	572 885 566	326 024 002
ГД AGRI	946 989 118	472 820 867
	10 554 543 540	6 563 561 434

ИШ II

	Разпределени средства	Извършени плащания
Албания	66 746 389	0
Босна и Херцеговина	73 581 834	0
Босна и Херцеговина - Служба на върховния представител	3 532 478	3 532 478
Косово	66 050 000	0
бившата югославска република Македония	76 717 811	0
Черна гора	35 707 300	0
Сърбия	187 090 000	0
Турция	614 600 000	0
Инициативи с няколко бенефициери	222 442 000	1 098 159
Общо	1 346 467 812	4 630 637
Разбивка по ГД		
ГД NEAR	1 272 467 812	4 630 637
ГД AGRI	74 000 000	0

Разпределени средства по ИПП I: Суми на приетите решения за финансиране за периода 2007—2013 г. (минус неизползваните средства, върнати в бюджета на ЕС).

Разпределени средства по ИПП II: Суми на приетите решения за финансиране през 2014 г.

Извършени плащания: Действително платените от Европейската комисия суми на изпълнителя (в случай на пряко управление) / на държавата бенефициер или на международната организация (в случай на непряко управление) до 31 декември 2014 г.

В случая на Хърватия предишната помощ по ИПП, попадаща в ресора на ГД REGIO и ГД EMPL (компоненти III и IV и част от компонент II), вече се урежда от регламентите за структурните фондове, както е предвидено в Договора за присъединяване, а данните за плащанията са до датата, на която страната стана държава членка (1 юли 2013 г.). Помощта по другите компоненти остава по линия на ИПП, а данните за плащанията са до края на 2014 г.